

Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów

RAPORT Z BADANIA RYNKU USŁUG BANKOWYCH POD KĄTEM STOSOWANIA BANKOWEGO TYTUŁU EGZEKUCYJNEGO WZGLĘDEM PRZEDSIĘBIORCÓW

Warszawa, luty 2012 r.

Spis treści

Wstęp.....	3
1 Metodologia.....	4
2 Stosowanie oświadczenia o poddaniu się egzekucji.....	7
2.1 Okoliczności stosowania oświadczenia o poddaniu się egzekucji.....	7
2.2 Skutki braku zgody klienta na podpisanie oświadczenia.....	9
3 Podpisane oświadczenia o poddaniu się egzekucji w 2009 r.	12
4 Praktyki komunikacyjne banków związane z podpisaniem oświadczenia.....	15
4.1 Formy podpisania oświadczenia.....	15
4.2 Procedury banku regulujące działania związane z podpisaniem oświadczenia.....	17
4.3 Przedstawianie informacji o konieczności podpisania oświadczenia.....	18
4.4 Informowanie o możliwych konsekwencjach złożenia oświadczenia.....	19
5 Pozycja klienta względem banku	22
5.1 Wydawanie przez banki podpisanego oświadczenia	22
5.2 Pronegociacyjne nastawienie banków do klienta	23
5.3 Przystępowanie do windykacji w oparciu o BTE.....	24
5.4 Informowanie dłużników o wystawieniu BTE	25
6 Windykacja należności na podstawie BTE w 2009 r.	28
7 Obrona w trybie powództwa przeciwegzekucyjnego w 2009 r.	32
8 Stosowanie alternatywnych do BTE form tytułu egzekucyjnego w 2009 r.	36
Podsumowanie.....	40
ANEKS I	46
ANEKS II.....	47
ANEKS III	48
ANEKS IV.....	49
ANEKS V	50
ANEKS VI.....	51
ANEKS VII.....	52
ANEKS VIII	53

Wstęp

Badanie rynku usług bankowych przeprowadzone zostało przez Departament Analiz Rynku na prośbę Departamentu Polityki Konsumenckiej w Urzędzie Ochrony Konkurencji i Konsumentów w związku z toczącą się debatą nad szczególnym uprawnieniem polskich banków w postaci możliwości wystawienia własnego tytułu egzekucyjnego (bankowy tytuł egzekucyjny: BTE).

Badanie przeprowadzone zostało w dwóch etapach. Celem pierwszego z nich było uzyskanie informacji dotyczących korzystania przez banki z przywileju wystawiania własnego tytułu egzekucyjnego w stosunku do klientów indywidualnych, natomiast w drugim etapie kwestia ta analizowana była w stosunku do klientów korporacyjnych (obejmujących wszystkie kategorie przedsiębiorców według stosowanych przez banki definicji). Niniejszy raport podsumowuje drugi etap badania i dotyczy funkcjonowania instytucji BTE w umowach zawieranych przez banki z przedsiębiorcami.

Raport składa się z opisu metodologii oraz siedmiu części tematycznych dotyczących: okoliczności stosowania przez banki oświadczenia o poddaniu się egzekucji na podstawie BTE, liczby oraz wartości podpisanych oświadczeń o poddaniu się egzekucji w 2009 r., praktyk komunikacyjnych banków w stosunku do przedsiębiorców, pozycji przedsiębiorcy w relacji z bankiem, przeprowadzonej windykacji na podstawie BTE w 2009 r., obrony podejmowanej w trybie powództwa przeciwegzekucyjnego w 2009 r. oraz stosowania przez banki w 2009 r. alternatywnych do BTE form tytułu egzekucyjnego.

1 Metodologia

Postępowanie wyjaśniające w sprawie badania rynku usług bankowych zostało wszczęte dnia 1 września 2010 r. Przedmiotem badania było funkcjonowanie bankowego tytułu egzekucyjnego jako instrumentu stanowiącego zabezpieczenie na wypadek wystąpienia roszczeń banku do klienta. Badanie rynku usług bankowych prowadzone było w dwóch etapach. Celem pierwszego z nich było uzyskanie informacji dotyczących korzystania przez banki z przywileju wystawiania własnego tytułu egzekucyjnego w stosunku do klientów indywidualnych, natomiast w drugim etapie kwestia ta analizowana była w stosunku do klientów korporacyjnych (obejmujących wszystkie kategorie przedsiębiorców według stosowanych przez banki definicji). Niniejszy raport podsumowuje drugi etap badania i dotyczy funkcjonowania instytucji BTE w umowach zawieranych przez banki z przedsiębiorcami.

Dnia 8 października 2010 r. wysłano do banków kwestionariusz B, zawierający pytania dotyczące następujących kwestii związanych z korzystaniem przez banki z instytucji BTE:

- okoliczności stosowania oświadczenia o poddaniu się egzekucji na podstawie BTE (w zależności od produktów bankowych oraz segmentów klientów, z uwzględnieniem skutków braku zgody klienta na podpisanie oświadczenia);
- liczby oraz wartości podpisanych oświadczeń o poddaniu się egzekucji w 2009 r.;
- praktyk komunikacyjnych banków związanych z podpisaniem oświadczenia (występowanie procedur regulujących działania związane z podpisaniem oświadczenia, przedstawianie informacji o konieczności podpisania oświadczenia, informowanie o możliwych konsekwencjach złożenia oświadczenia);
- pozycji klientów w relacji z bankiem (wydawanie przez banki podpisanego oświadczenia, pronegociacyjne nastawienie banku do klienta, wykorzystywanie elementu zaskoczenia w egzekucji wierzytelności na podstawie BTE);
- windykacji należności na podstawie BTE w 2009 r.;
- podejmowania obrony w trybie powództwa przeciwegzekucyjnego w 2009 r.;

- stosowania alternatywnych do BTE form tytułu egzekucyjnego w 2009 r. (znaczenie innych niż BTE tytułów egzekucyjnych w procesie windykacji roszczeń).

Badaniem objętych zostało 10 banków dobranych w celu zapewnienia w próbie reprezentacji małych, średnich i dużych banków, posiadających mniej lub bardziej zróżnicowaną ofertę w obsłudze klientów z segmentu małych i średnich przedsiębiorstw (MSP), detalicznych czy korporacyjnych. Z uwagi na konieczność zachowania poufności danych, zastosowano różne oznaczenia poszczególnych banków w kolejnych tabelach.¹

Analiza nadesłanych przez banki odpowiedzi na pytania zawarte w kwestionariuszu B ujawniła następujące problemy metodologiczne:

- różne schematy podawania danych dotyczących produktów bankowych (np. łączne podawanie danych odnośnie oferowanych produktów);
- brak pełnych zbiorów danych (wynikający z nieprzewodzenia statystyk w podziale na produkty bankowe albo kategorie przedsiębiorców);
- uznaniowy sposób przeliczania na PLN wartości produktów bankowych denominowanych w walutach obcych (np. według kursów na dzień wypełnienia ankiety).

Dnia 3 grudnia 2010 r. wysłano do banków kwestionariusz B1, który zawierał:

- doprecyzowania niektórych zadanych wcześniej pytań, które eliminowały powstałe wątpliwości;
- nowe kwestie związane ze stosowaniem BTE w praktyce;
- bardziej szczegółowy schemat udzielania odpowiedzi odnośnie produktów bankowych, wprowadzony za pomocą zastosowanego podziału produktów bankowych na grupy produktów, tj.:
 1. kredyty (w tym kredyt w rachunku bankowym, dopuszczalne saldo debetowe, limity debetowe),
 2. pożyczki pieniężne,
 3. gwarancje bankowe,
 4. akredytywy,

¹ Przykładowo, bank oznaczony jako *Bank 1* w jednej tabeli nie jest tym samym bankiem, co bank oznaczony w ten sam sposób, ale w innej tabeli.

5. poręczenia,
6. rachunki bankowe (w PLN i w walucie) oraz powiązane z nimi karty debetowe,
7. karty płatnicze (z wyłączeniem kart debetowych, tj. karty kredytowe, obciążeniowe, z odroczonym terminem płatności),
8. pozostałe produkty bankowe².

Banki biorące udział w badaniu, zgodnie z doborem próby, można podzielić pod względem:

A. liczby i wartości zawieranych umów z przedsiębiorcami (na podstawie danych za rok 2009 r.) na:

- **banki duże i średnie**, które na tle badanej grupy łącznie podpisały **91,07%** liczby umów zawartych z przedsiębiorcami na łączną wartość **95,99%** wartości umów zawartych z przedsiębiorcami (4 na 10 banków biorących udział w badaniu);
- **banki małe** (6 na 10 banków biorących udział w badaniu).

W podziale przyjęto, iż liczba umów zawartych z przedsiębiorcami oraz wartość tych umów w 2009 r. od odpowiednio 20 000 sztuk i 3 000 000 000,00 PLN oznacza, iż bank zaklasyfikowany został do grupy dużych i średnich.

B. rodzaju oferty skierowanej do przedsiębiorców (na podstawie danych za rok 2009 oraz momencie wypełniania ankiety) na:

- **banki posiadające bardziej zróżnicowaną ofertę produktów** (5 na 10 banków biorących udział w badaniu);
- **banki posiadające mniej zróżnicowaną ofertę produktów** (5 na 10 banków biorących udział w badaniu).

W podziale przyjęto, iż liczba grup produktów w ofercie banku wynosząca co najmniej 6 na 8 możliwych grup oznacza, iż bank zaklasyfikowany został do grupy banków o bardziej zróżnicowanej ofercie produktów.

² W grupie pozostałych produktów w ofercie dla przedsiębiorców banki wymieniły następujące pozycje: eFinancing (z regresem), transakcje instrumentami pochodnymi i kasowymi zawierane w oparciu o umowę ramową, transakcje pochodne, transakcje repo/BSB, cash pool, akceptowanie weksli, skup warunkowy czeków, dyskonto weksli, polecenie zapłaty od strony wierzyciela dla klientów rynku mieszkaniowego oraz dla klientów z segmentu MSP, dyskonto weksli z regresem, produkty dyskontowe (factoring/ forfaiting), transakcje natychmiastowej wymiany walut zawierane po kursie negocjowanym.

2 Stosowanie oświadczenia o poddaniu się egzekucji

Podpisanie przez przedsiębiorcę oświadczenia o poddaniu się egzekucji na podstawie BTE daje możliwość przeprowadzenia przez bank egzekucji należności na jego podstawie. Brak takiego oświadczenia bądź jego formalne wady eliminują taką możliwość.

W niniejszej części opracowania analizie poddane zostały odpowiedzi banków odnośnie obligatoryjnego bądź nieobligatoryjnego stosowania BTE, jak i przypadki niestosowania BTE w odniesieniu do niektórych grup produktów bankowych oraz kategorii przedsiębiorców. Analizowane były również odpowiedzi banków dotyczące możliwości odmówienia podpisania oświadczenia o poddaniu się egzekucji oraz możliwości zwolnienia przedsiębiorcy z podpisania oświadczenia przy zachowaniu pozostałych warunków umowy w dotychczasowym brzmieniu bądź przy ich zmianie.

2.1 Okoliczności stosowania oświadczenia o poddaniu się egzekucji

Respondentom zadano pytanie na temat stosowania oświadczenia o poddaniu się egzekucji na podstawie BTE w odniesieniu do grup produktów bankowych oraz kategorii przedsiębiorców. Podsumowanie odpowiedzi banków zamieszczone zostało w poniższej tabeli.

Tabela 1 Stosowanie przez badane banki zabezpieczenia w postaci oświadczenia

Stosowanie oświadczenia	Liczba banków stosujących oświadczenie w relacji do liczby banków biorących udział w badaniu
Obligatoryjne stosowanie oświadczenia	10/10
Nieobligatoryjne stosowanie oświadczenia	3 ³ /10
Brak stosowania oświadczenia	3 ⁴ /10

³ Źródło: Opracowanie własne na podstawie badania ankietowego.

Jak wynika z uzyskanych informacji, BTE jest tytułem egzekucyjnym stosowanym powszechnie wobec wszystkich grup produktów, jak i wszystkich kategorii przedsiębiorców (banki nie dzielą przedsiębiorców na grupy, wobec których stosują oświadczenia).

Banki przedkładają do podpisania oświadczenie w przypadku wszystkich produktów oferowanych przedsiębiorcom, w których możliwe jest powstanie zadłużenia przeterminowanego. Przyczyn tak częstego stosowania oświadczenia jako zabezpieczenia ewentualnych roszczeń należy upatrywać w uproszczonej formule windykacji w oparciu o BTE, jej szybkości oraz przede wszystkim niskim koszcie takiego postępowania⁵.

Odstąpienie od podpisania oświadczenia, jak deklarują banki, jest możliwe w przypadku niektórych produktów bankowych (najczęściej w przypadku określonych typów rachunków bankowych oraz akredytyw). Względnie więcej możliwych odstępstw od podpisania oświadczenia deklarują banki duże i średnie niż małe. Taka tendencja prawdopodobnie wynika z faktu, iż małe banki mają mniej zróżnicowaną ofertę produktów, a zatem w ich ofercie znajduje się prawdopodobnie mniej produktów, w przypadku których rezygnacja z oświadczenia byłaby zasadna.

³ W bankach tych wskazano, iż dotyczy to wybranych produktów.

⁴ W bankach tych wskazano, iż dotyczy to wybranych produktów.

⁵ Opłata za nadanie klauzuli wykonalności wynosi 50 PLN.

2.2 Skutki braku zgody klienta na podpisanie oświadczenia

Respondentom zadano pytanie dotyczące skutków braku wyrażenia zgody przez przedsiębiorcę na podpisanie oświadczenia. Podsumowanie odpowiedzi banków zamieszczone zostało w poniższej tabeli.

Tabela 2 Skutki braku zgody klienta na podpisanie oświadczenia

Skutki braku zgody na podpisanie oświadczenia	Liczba banków, które udzieliły danej odpowiedzi w relacji do liczby banków biorących udział w badaniu
Nie jest możliwe podpisanie umowy	10 ⁶ /10
Możliwe są indywidualne decyzje ze zmianą pozostałych warunków umowy	5 ⁷ /10
Możliwe są indywidualne decyzje bez zmian pozostałych warunków umowy	5 ⁸ /10

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badania ankietowego.

Jak wynika z uzyskanych informacji, w przypadku gdy przedsiębiorca nie zgadza się na podpisanie oświadczenia, co do zasady w żadnym banku nie jest możliwe podpisanie umowy. Jednak od tej reguły w niektórych bankach możliwe są odstępstwa. Ponad połowa banków dopuszcza podpisanie umowy bez podpisania oświadczenia, z zachowaniem albo przy zmianie pozostałych warunków umowy.

Małe banki raczej nie dopuszczają indywidualnych decyzji w tej kwestii (z wyjątkiem dwóch banków). Zjawisko gotowości dużych i średnich banków do ewentualnego negocjowania z przedsiębiorcą podpisania oświadczenia jest prawdopodobnie konsekwencją posiadania przez te banki zróżnicowanej oferty produktów, wśród których znajdują się produkty, dla których racjonalne jest dopuszczenie podjęcia decyzji o zwolnieniu z podpisania oświadczenia.

⁶ W jednym z tych banków wskazano, iż dotyczy to klientów z segmentu MSP.

⁷ W jednym z tych banków wskazano, iż dotyczy to segmentu klientów korporacyjnych.

⁸ W jednym z tych banków wskazano, iż dotyczy to segmentu klientów korporacyjnych.

Banki wśród najważniejszych czynników decydujących o podjęciu indywidualnej decyzji zwalniającej przedsiębiorcę z podpisania oświadczenia, z zachowaniem bądź przy zmianach pozostałych warunków umowy, wymienili:

- typ klienta, który zawiera umowę (w szczególności jednostki samorządu terytorialnego, ambasady);
- produkt bez możliwości wystąpienia zadłużenia przeterminowanego (np. rachunek bez opłat, rachunek do obsługi lokat, rozliczenia obligacji komercyjnych);
- terminowa obsługa dotychczasowych zobowiązań wobec banku;
- wieloletnia, bardzo dobrze oceniana współpraca z bankiem;
- kondycja finansowa klienta oraz jego pozycja rynkowa (analiza bilansu, rachunku zysków i strat, przepływów finansowych, wysokości i charakteru limitu kredytowego, ratingu (profilu ryzyka), typu prowadzonej działalności gospodarczej, udziałów rynkowych, oferty produktowej, struktury własności, struktury dostawców i odbiorców, branży w jakiej działa);
- występowanie materialnych zabezpieczeń i/lub ich wartość w stosunku do ekspozycji banku;
- profil ryzyka danej transakcji;
- długość ekspozycji kredytowej.

Tabela 3 Łączna liczba decyzji indywidualnych o zwolnieniu z podpisania oświadczenia przy zachowaniu (przy zmianie) pozostałych warunków umowy w 2009 r.

Grupy produktów	<i>Łącznie</i>
Kredyty (w tym kredyt w rachunku bankowym, dopuszczalne saldo debetowe, limity debetowe)	12 (0)
Pożyczki pieniężne	(0)
Gwarancje bankowe	(0)
Akredytywy	(0)
Poręczenia	(0)
Rachunki bankowe oraz powiązane z nimi karty debetowe	5(0)
Karty płatnicze (z wyłączeniem kart debetowych)	(0)
Pozostałe produkty bankowe razem	(0)
Łącznie	17(0)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badania ankietowego.

Jak wynika z uzyskanych informacji, w 2009 r. badane banki nie podjęły żadnych decyzji indywidualnych o zwolnieniu z podpisania oświadczenia przy zmianie pozostałych warunków umowy. Podjęły natomiast nieliczne decyzje o zwolnieniu z podpisania oświadczenia przy zachowaniu pozostałych warunków umowy w dotychczasowym brzmieniu. Decyzje takie podjęte zostały tylko przez 3 banki biorące udział w badaniu, które razem podjęły 17 takich decyzji w 2009 r., skala tego zjawiska jest zatem bardzo niewielka.

Zwolnienia z podpisania oświadczenia przy zachowaniu pozostałych warunków umowy w dotychczasowym brzmieniu dotyczyły tylko dwóch grup produktów: kredytów (12 przypadków) oraz rachunków bankowych i powiązanych z nimi kart debetowych (5 przypadków).

3 Podpisane oświadczenia o poddaniu się egzekucji w 2009 r.

W niniejszej części opracowania analizie poddane zostały odpowiedzi banków dotyczące liczby oraz wartości umów zawartych z przedsiębiorcami w 2009 r. w rozbiciu na grupy produktów bankowych oraz z wyszczególnieniem informacji dla klientów z segmentu MSP.

Odpowiedzi banków wykorzystane zostały do obliczeń wskaźników częstości stosowania zabezpieczenia w postaci oświadczenia (tj. procentowego udziału umów z podpisanym oświadczeniem w umowach zawartych ogółem), zamieszczonych w poniższych tabelach.

Tabela 4 Wartość minimalna i maksymalna wskaźnika częstości stosowania zabezpieczenia w postaci oświadczenia w 2009 r.⁹

Częstość stosowania oświadczenia	<i>MIN wartość wskaźnika</i>	<i>MAX wartość wskaźnika</i>
Udział liczby umów z oświadczeniem do liczby umów ogółem ¹⁰	68,45%	100%
Udział liczby umów z oświadczeniem do liczby umów ogółem w segmencie MSP ¹¹	68,69%	100%
Udział wartości umów z oświadczeniem do wartości umów ogółem ¹²	70,12%	100%
Udział wartości umów z oświadczeniem do wartości umów ogółem w segmencie MSP ¹³	85,61%	100%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badania ankietowego.

Uzyskane w wyniku badania dane za rok 2009 wskazują na niemal stuprocentową częstość stosowania w małych bankach zabezpieczenia w postaci podpisania oświadczenia o poddaniu się egzekucji. W dużych i średnich bankach częstość ta jest nieco niższa, co

⁹ Wartości minimalne i maksymalne wskaźników zostały wyznaczone spośród możliwych do policzenia wskaźników, tj. w przypadku, kiedy bank (i) posiadał dany produkt w ofercie, (ii) podpisał w 2009 r. umowy o ten produkt oraz (iii) dostępne były dane potrzebne do policzenia wskaźnika.

¹⁰ Dla jednego banku, z powodu problemów technicznych z ewidencją, policzenie wskaźników nie było możliwe.

¹¹ Dla trzech banków, z powodu problemów technicznych z ewidencją, policzenie wskaźników nie było możliwe.

¹² Dla jednego banku, z powodu problemów technicznych z ewidencją, policzenie wskaźników nie było możliwe.

¹³ Dla trzech banków, z powodu problemów technicznych z ewidencją, policzenie wskaźników nie było możliwe.

wynika zapewne z wspomnianego już większego zróżnicowania oferty. Wobec klientów należących do kategorii MSP w 2009 r. banki biorące udział w badaniu z taką samą częstością, a nawet w niektórych przypadkach częściej, stosowały zabezpieczenie w postaci oświadczenia.

Tabela 5 Wartość minimalna i maksymalna wskaźnika częstości stosowania zabezpieczenia w postaci oświadczenia w 2009 r.¹⁴

Grupy produktów	<i>MIN wartość wskaźnika</i>	<i>MAX wartość wskaźnika</i>
Kredyty (w tym kredyt w rachunku bankowym, dopuszczalne saldo debetowe, limity debetowe) ¹⁵	99,22%	100%
Pożyczki pieniężne	100% ¹⁶	100%
Gwarancje bankowe ¹⁷	90%	100%
Akredytywy ¹⁸	55,36%	100%
Poręczenia	100% ¹⁹	100%
Rachunki bankowe oraz powiązane z nimi karty debetowe ²⁰	68,41%	100%
Karty płatnicze (z wyłączeniem kart debetowych) ²¹	100% ²²	100%
Pozostałe produkty bankowe razem	100% ²³	100%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badania ankietowego.

¹⁴ Wartości minimalne i maksymalne wskaźników zostały wyznaczone spośród możliwych do policzenia wskaźników, tj. w przypadku, kiedy (i) bank posiadał dany produkt w ofercie, (ii) podpisał w 2009 r. umowy o ten produkt oraz (iii) dostępne były dane potrzebne do policzenia wskaźnika.

¹⁵ Dla jednego banku, z powodu problemów technicznych z ewidencją, policzenie wskaźników nie było możliwe.

¹⁶ Wskaźnik jest identyczny z wartością maksymalną w związku z faktem, iż poza bankami stosującymi oświadczenie ze 100% częstością, w badaniu uczestniczyły banki, które nie miały danego produktu w ofercie, bądź go miały, ale nie zostały zawarte umowy o ten produkt w 2009 roku.

¹⁷ Dla jednego banku, z powodu problemów technicznych z ewidencją, policzenie wskaźników nie było możliwe.

¹⁸ Dla jednego banku, z powodu problemów technicznych z ewidencją, policzenie wskaźników nie było możliwe.

¹⁹ Wskaźnik jest identyczny z wartością maksymalną w związku z faktem, iż poza bankami stosującymi oświadczenie ze 100% częstością, w badaniu uczestniczyły banki, które nie miały danego produktu w ofercie, bądź go miały, ale nie zostały zawarte umowy o ten produkt w 2009 roku.

²⁰ Dla jednego banku, z powodu problemów technicznych z ewidencją, policzenie wskaźników nie było możliwe.

²¹ Dla jednego banku, z powodu problemów technicznych z ewidencją, policzenie wskaźników nie było możliwe.

²² Wskaźnik jest identyczny z wartością maksymalną. Niemożliwe było wskazanie minimalnej wartości wskaźnika w związku z faktem, iż poza bankami stosującymi oświadczenie ze 100% częstością, w badaniu uczestniczyły banki, które nie miały danego produktu w ofercie, bądź wystąpiły problemy techniczne z ewidencją danych.

²³ Wskaźnik jest identyczny z wartością maksymalną w związku z faktem, iż poza bankami stosującymi oświadczenie ze 100% częstością, w badaniu uczestniczyły banki, które nie miały produktów z tej grupy w ofercie.

Jak wynika z uzyskanych w wyniku badania informacji, w 2009 r. oświadczenia podpisywane były zawsze w przypadku umów o karty płatnicze, pożyczki pieniężne oraz poręczenia. Prawie zawsze, 99,22-100% umów, oświadczenia podpisywano przy zawieraniu umów o kredyty (wyjątek stanowiły 2 banki, które podjęły indywidualne decyzje o zwolnieniu z podpisania oświadczenia w przypadku kredytów) oraz do umów o gwarancje bankowe, 90-100% umów.

W przypadku umów o rachunki bankowe oraz akredytywy banki z różną częstością stosowały oświadczenia, odpowiednio od 68,41% do 100% oraz od 55,36% do 100%. Obie te grupy produktów wskazane były przez niektóre banki jako grupy, w przypadku których oświadczenie stosowane jest nieobligatoryjnie (w przypadku określonych typów rachunków bankowych oraz akredytyw), bądź nie jest stosowane (w przypadku określonych typów akredytyw).

4 Praktyki komunikacyjne banków związane z podpisaniem oświadczenia

W niniejszej części opracowania analizie poddane zostały odpowiedzi banków na pytania dotyczące formy przedkładania do podpisu oświadczenia o poddaniu się egzekucji, istnienia procedur regulujących działania pracownika banku związane z podpisaniem oświadczenia, jak również momentu informowania przedsiębiorców o konieczności podpisania oświadczenia jak i o konsekwencjach złożenia oświadczenia.

4.1 Formy podpisania oświadczenia

Respondentom zadano pytanie na temat formy podpisywania przez przedsiębiorców oświadczenia o poddaniu się egzekucji.

Uzyskane w wyniku badania informacje wskazują na dwie możliwe formy podpisywania oświadczenia: w postaci załącznika do umowy bądź w treści umowy. Podsumowanie odpowiedzi banków zamieszczone zostało w poniższej tabeli.

Tabela 6 Formy podpisywania oświadczenia

Grupy produktów	Forma	<i>Bank 1</i>	<i>Bank 2</i>	<i>Bank 3</i>	<i>Bank 4</i>	<i>Bank 5</i>	<i>Bank 6</i>	<i>Bank 7</i>	<i>Bank 8</i>	<i>Bank 9</i>	<i>Bank 10</i>
Kredyty (w tym kredyt w rachunku bankowym, dopuszczalne saldo debetowe, limity debetowe)	<i>W treści</i>	X ²⁴	X	X ²⁵			X		X	-	
	<i>W załączniku</i>	X ²⁶		X ²⁷	X	X		X		-	X
Pożyczki pieniężne	<i>W treści</i>		-				-		-	-	-
	<i>W załączniku</i>	X	-	X	X	X	-	X	-	-	-
Gwarancje bankowe	<i>W treści</i>		X	X			-	X ²⁸	-	-	
	<i>W załączniku</i>	X			X	X	-	X ²⁹	-	-	X
Akredytywy	<i>W treści</i>	-	-			-	-	X	-	-	
	<i>W załączniku</i>	-	-	X	X	-	-		-	-	X
Poręczenia	<i>W treści</i>	-	-	X		-	-	X	-	-	-
	<i>W załączniku</i>	-	-		X	-	-		-	-	-
Rachunki bankowe (w PLN i w walucie) oraz powiązane z nimi karty debetowe	<i>W treści</i>	X	-	X ³⁰		X	X	X ³¹	X	-	
	<i>W załączniku</i>		-	X ³²	X					-	X
Karty płatnicze (z wyłączeniem kart debetowych)	<i>W treści</i>	-	-		-	-	X	X ³³	-	X	
	<i>W załączniku</i>	-	-	X	-	-		X ³⁴	-		X

W tabeli znakiem „-” oznaczono brak produktów w ofercie banku dla przedsiębiorców, puste pola oznaczają brak wykorzystywania danej formy podpisywania oświadczenia.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badania ankietowego.

²⁴ Dotyczy wybranych produktów.

²⁵ Dotyczy wybranych produktów.

²⁶ Dotyczy wybranych produktów.

²⁷ Dotyczy wybranych produktów.

²⁸ Dotyczy wybranych produktów.

²⁹ Dotyczy wybranych produktów.

³⁰ Dotyczy wybranych produktów.

³¹ Dotyczy wybranych produktów.

³² Dotyczy wybranych produktów.

³³ Dotyczy wybranych produktów.

³⁴ Dotyczy wybranych produktów.

Zebrane w wyniku badania informacje pozwalają stwierdzić, iż część banków stosuje jednolitą formę podpisywania oświadczeń do wszystkich swoich produktów (zawsze w treści umowy; zawsze jako oddzielny dokument stanowiący załącznik do umowy). Pozostałe banki uzależniają wybór formy podpisania oświadczenia od produktu.

Banki małe częściej decydują się na jednolitą formę podpisywania oświadczenia (wyjątek stanowi jeden bank), natomiast banki duże i średnie (wyjątek stanowi jeden bank) częściej uzależniają wybór formy podpisania oświadczenia od produktu, co wynika z posiadania przez te banki zróżnicowanej oferty produktów.

Nie wydaje się istnieć wyraźny związek między wyborem formy podpisania oświadczenia a specyfiką produktu (z wyjątkiem pożyczek pieniężnych, dla których oświadczenie we wszystkich bankach biorących udział w badaniu, oferujących ten produkt podpisywane jest w formie załącznika do umowy).

4.2 *Procedury banku regulujące działania związane z podpisaniem oświadczenia*

Respondentom zadano pytanie na temat funkcjonowania procedur regulujących działania pracownika banku związane z podpisaniem oświadczenia. Podsumowanie odpowiedzi banków zamieszczone zostało w poniższej tabeli.

Tabela 7 Występowanie procedur regulujących działania pracownika banku związane z podpisaniem oświadczenia

Występowanie procedur	Liczba banków, które udzieliły danej odpowiedzi w relacji do liczby banków biorących udział w badaniu
Tak	6 ³⁵ /10
Nie	5 ³⁶ /10

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badania ankietowego.

³⁵ W jednym z tych banków wskazano, iż dotyczy to sytuacji, gdy oświadczenie występuje w formie załącznika do umowy.

³⁶ W jednym z tych banków wskazano, iż dotyczy to sytuacji, gdy oświadczenie występuje w treści umowy.

Jak wskazuje analiza otrzymanych informacji w połowie badanych banków istnieją procedury regulujące działania pracownika związane z podpisaniem oświadczenia. Występują one we wszystkich dużych i średnich bankach biorących udział w badaniu, natomiast wśród małych banków są raczej rzadkością (tylko 2 na 6 małych banków biorących udział w badaniu wskazały na posiadanie takich procedur).

Częstsze występowanie procedur regulujących działania pracowników związane z podpisaniem oświadczenia w dużych i średnich bankach jest prawdopodobnie konsekwencją posiadania zróżnicowanej oferty przez duże i średnie banki, która sprzyja większej regulacji i standaryzacji procesów w ramach organizacji.

4.3 *Przedstawianie informacji o konieczności podpisania oświadczenia*

Respondentom zadano pytanie na temat momentu informowania przedsiębiorców o konieczności podpisania oświadczenia o poddaniu się egzekucji oraz momentu przedkładania tego oświadczenia do podpisania.

Uzyskane w wyniku badania informacje wskazują na cztery możliwe etapy przekazania informacji o konieczności podpisania oświadczenia: na etapie ustalania potrzeb, po złożeniu dokumentów rejestrowych, w trakcie przedstawiania warunków decyzji banku odnośnie umowy, na etapie podpisania umowy. W przypadku momentu przedstawiania do podpisu oświadczenia nie występują różnice między bankami, podpisanie następuje we wszystkich bankach wraz z przedstawieniem do podpisu umowy. Podsumowanie odpowiedzi banków zamieszczone zostało w poniższej tabeli.

Tabela 8 Moment przedstawiania informacji o konieczności podpisania oświadczenia (oraz przedstawiania do podpisu oświadczenia)

Moment przedstawiania informacji	Liczba banków, które udzieliły danej odpowiedzi w relacji do liczby banków biorących udział w badaniu
Na etapie ustalania potrzeb, w trakcie przedstawiania oferty, wydawania formularza wniosku	5 ³⁷ /10
Po złożeniu przez klienta dokumentów rejestrowych/ wniosku	1/10
W trakcie przedstawiania warunków decyzji banku odnośnie umowy oraz negocjowania warunków umowy, w celu podjęcia ostatecznej decyzji przez przedsiębiorcę odnośnie umowy z bankiem	3 ³⁸ /10
Przy podpisaniu umowy, w trakcie zapoznawania się z nią	6/10 (10)/(10)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badania ankietowego.

Jak wynika z uzyskanych odpowiedzi, informacja o konieczności podpisania oświadczenia najczęściej udzielana jest na najpóźniejszym z wymienionych etapie kontaktu z bankiem, tj. na etapie podpisywania umowy. Najrzadziej natomiast informacja ta pojawia się na etapie składania wniosku o produkt. Można zauważyć, iż niektóre banki posiadające zróżnicowaną ofertę produktów udzielają informacji na różnym etapie kontaktu w stosunku do oferowanych produktów oraz kategorii przedsiębiorców.

Nie wydaje się istnieć wyraźny związek między etapem informowania przedsiębiorców o konieczności podpisania oświadczenia a ogólną charakterystyką banku (skalą obsługi przedsiębiorców, czy rodzajem oferty skierowanej do przedsiębiorców).

4.4 Informowanie o możliwych konsekwencjach złożenia oświadczenia

Respondentom zadano pytanie na temat informowania przedsiębiorców o możliwych konsekwencjach złożenia oświadczenia oraz na temat formy przekazywania takiej

³⁷ W jednym z tych banków wskazano, iż dotyczy to wybranych produktów, również w jednym z tych banków wskazano, iż dotyczy to klientów z segmentu MSP.

³⁸ W jednym z tych banków wskazano, iż dotyczy to wybranych produktów dla wybranych kategorii klientów.

informacji. Podsumowanie odpowiedzi banków zamieszczone zostało w poniższych tabelach.

Tabela 9 Procedura ustnego wyjaśniania konsekwencji złożenia oświadczenia

Ustna informacja	Bank 1	Bank 2	Bank 3	Bank 4	Bank 5	Bank 6	Bank 7	Bank 8	Bank 9	Bank 10
Tak	X	X ³⁹		X ⁴⁰	X	X		X		
Nie			X	X ⁴¹	X		X		X	X

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badania ankietowego.

Tabela 10 Pisemna informacja o skutkach złożenia oświadczenia

Pisemna informacja	Bank 1	Bank 2	Bank 3	Bank 4	Bank 5	Bank 6	Bank 7	Bank 8	Bank 9	Bank 10
Tak, informacja taka dołączona jest do każdej umowy	X ⁴²				X					
Tak, informacja taka dołączona jest do umów, w których oświadczenie podpisywane jest w formie załącznika do umowy					X					
Nie	X ⁴³	X	X	X		X	X	X	X	X

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badania ankietowego.

Jak wynika z uzyskanych odpowiedzi, informacje na temat konsekwencji złożenia oświadczenia przez klienta banku nie są udzielane w żadnej formie w prawie połowie banków biorących udział w badaniu.

Pisemna informacja o skutkach poddania się egzekucji na podstawie BTE funkcjonuje w zaledwie 2 bankach, jest więc raczej wyjątkiem niż regułą.

³⁹ W przypadku, gdy klient życzy sobie wyjaśnienia.

⁴⁰ W przypadku klientów z segmentu MSP.

⁴¹ W przypadku klientów korporacyjnych.

⁴² Z wyjątkiem klientów korporacyjnych.

⁴³ W przypadku klientów korporacyjnych.

Można stwierdzić, iż obecne praktyki informacyjne banków są stosunkowo dalekie od dostarczania pełnej i rzetelnej informacji na temat prawno-ekonomicznych skutków złożenia oświadczenia.⁴⁴ Co do zasady przedsiębiorcy powinni mieć wiedzę dotyczącą egzekwowania wymagalnych należności, nie jest to jednak zawsze regułą, zwłaszcza wśród klientów należących do kategorii MSP.

⁴⁴ Należy również zwrócić uwagę na produkty bankowe oferowane np. za pośrednictwem Internetu, w przypadku których jedynie od wnikliwości zapoznawania się z treścią umowy zależy zwrócenie uwagi na oświadczenie przed elektronicznym zatwierdzeniem wniosku.

5 Pozycja klienta względem banku

W niniejszej części opracowania analizie poddane zostały odpowiedzi banków na pytania dotyczące wydawania przedsiębiorcom podpisanego przez nich oświadczenia, negocjowania przez banki warunków spłaty przeterminowanego zadłużenia, jak również czasu jaki upływa od okresu wskazanego w wypowiedzeniu umowy do wszczęcia egzekucji na podstawie BTE oraz informowania o tym fakcie dłużnika.

5.1 Wydawanie przez banki podpisanego oświadczenia

Respondentom zadano pytanie na temat wydawania przedsiębiorcom podpisanego przez nich oświadczenia, w przypadku gdy stanowi ono załącznik do umowy. Podsumowanie odpowiedzi banków zamieszczone zostało w poniższej tabeli.

Tabela 11 Wydawanie podpisanego oświadczenia⁴⁵

Wydawanie podpisanego oświadczenia	Liczba banków, które udzieliły danej odpowiedzi w relacji do liczby banków biorących udział w badaniu
Tak, zawsze	6 ⁴⁶ /6
Tak, na życzenie klienta (informacja o takiej możliwości nie jest udzielana klientowi w momencie podpisywania oświadczenia)	1 ⁴⁷ /6
Tak, na życzenie klienta (informacja o takiej możliwości jest udzielana klientowi w momencie podpisywania oświadczenia)	0/6
Nie, nigdy	1 ⁴⁸ /6

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badania ankietowego.

⁴⁵ Tabela nie obejmuje czterech banków, biorących udział w badaniu, gdyż w bankach tych oświadczenie podpisywane jest wyłącznie w treści umowy.

⁴⁶ W jednym z tych banków wskazano, iż dotyczy to klientów z segmentu MSP.

⁴⁷ W banku tym wskazano, iż dotyczy to klientów korporacyjnych.

⁴⁸ W banku tym wskazano, iż dotyczy to klientów instytucjonalnych rynku mieszkaniowego.

Jak wynika z uzyskanych informacji, wśród banków, które stosują formę podpisania oświadczenia w postaci załącznika do umowy, wszystkie wydają ten załącznik klientowi. Jeden bank różnicuje praktyki w tym zakresie w zależności od rodzaju klientów (podział na klientów MSP, klientów korporacyjnych oraz klientów instytucjonalnych rynku mieszkaniowego).

5.2 Pronegociacyjne nastawienie banków do klienta

Respondentom zadano pytanie na temat podejścia do negocjowania warunków spłaty zadłużenia z przedsiębiorcami, którzy z powodu braku możliwości uregulowania zobowiązań wobec banku we wskazanym terminie zwrócili się o odroczenie terminu płatności oraz wstrzymanie wobec nich działań egzekucyjnych. Podsumowanie odpowiedzi banków zamieszczone zostało w poniższej tabeli.

Tabela 12 Podejmowanie negocjacji warunków spłaty w przypadku trudności w regulowaniu zobowiązań wobec banku

Podejmowania negocjacji warunków spłaty	Liczba banków, które udzieliły danej odpowiedzi w relacji do liczby banków biorących udział w badaniu
Tak, zawsze	8/10
Tak, ale tylko w przypadku wybranych produktów	0/10
Tak, ale nie ze wszystkimi klientami	2/10
Nie, nigdy	0/10

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badania ankietowego.

Uzyskane w wyniku badania informacje wskazują na funkcjonowanie we wszystkich bankach biorących udział w badaniu procedur związanych z wystawianiem BTE oraz dalszym postępowaniem prowadzonym w związku z egzekucją należności.

Banki zawsze, przed przystąpieniem do wystawienia BTE, stosują czynności windykacyjne takie jak przykładowo: wysyłanie zawiadomień o powstaniu przeterminowanej należności, wezwań do zapłaty, upomnień.

W niektórych bankach podejście negocjacyjne wobec klientów mających problemy z wypełnianiem postanowień kontraktowych może zależeć od kategorii klientów. Banki wśród najważniejszych czynników decydujących o nieprowadzeniu negocjacji w stosunku do określonej kategorii przedsiębiorców wymienili:

- wszczęcie procedury egzekucyjnej przez pozostałych wierzycieli,
- posiadane zobowiązania wobec Skarbu Państwa,
- nieprzedłożenie wnioskowanych przez bank dokumentów finansowych,
- dokonanie negatywnej oceny przez bank możliwości odzyskania należności w drodze negocjacji.

Należy zauważyć, iż co do zasady banki są nastawione na współpracę z klientem w kwestii wydłużenia okresu spłaty, czy zawieszenia płatności. Natomiast rozpoczęcie restrukturyzacji jest najczęściej wynikiem inicjatywy klienta, który we wskazanym terminie zwrócił się o odroczenie terminu płatności bądź zmianę warunków umowy.

5.3 *Przystępowanie do windykacji w oparciu o BTE*

Respondentom zadano pytanie na temat szacunkowego czasu jaki upływa od wskazanego w wypowiedzeniu umowy terminu na spłatę zadłużenia (jeśli nie nastąpiło uregulowanie przez dłużnika należności wobec banku) do wystawienia BTE. Podsumowanie odpowiedzi banków zamieszczone zostało w poniższej tabeli.

Tabela 13 Szacunkowy okres czasu, jaki upływa od wskazanego w wypowiedzeniu umowy terminu na spłatę zadłużenia do wystawienia BTE

Szacunkowy okres czasu do wystawienia BTE	Liczba banków, które udzieliły danej odpowiedzi w relacji do liczby banków biorących udział w badaniu
1-7 dni	0/10
8-14 dni	0/10
15-30 dni	6 ⁴⁹ /10
Więcej niż 30 dni	5 ⁵⁰ /10

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badania ankietowego.

Uzyskane w wyniku badania informacje wskazują na przystępowanie przez banki do windykacji w oparciu o BTE najwcześniej po 15 dniach od wskazanego w wypowiedzeniu umowy terminu na spłatę zadłużenia (w sytuacji, gdy nie nastąpiło uregulowanie należności). W połowie banków windykacja rozpoczyna się po upływie więcej niż 30 dni od wskazanego w wypowiedzeniu umowy terminu na spłatę zadłużenia. Trudno zatem mówić o natychmiastowej windykacji wierzytelności. Jest to praktyka korzystna w szczególności dla klientów znajdujących się w sytuacjach przejściowych, losowych zakłóceń w spłacie.

Nie wydaje się istnieć wyraźny związek między okresem rozpoczęcia windykacji komorniczej oraz ogólną charakterystyką banku (skalą obsługi klientów z segmentu przedsiębiorców, czy rodzajem oferty skierowanej do przedsiębiorców).

5.4 Informowanie dłużników o wystawieniu BTE

Banki mogą wykorzystać element zaskoczenia w egzekucji należności przez nieinformowanie dłużnika o wszczęciu wobec niego postępowania egzekucyjnego. Zachowanie takie może ograniczać działania dłużnika związane z wniesieniem powództwa

⁴⁹ W jednym z tych banków wskazano, iż dotyczy to pewnej grupy klientów, wyodrębnionej na podstawie rocznych przychodów.

⁵⁰ W jednym z tych banków wskazano, iż dotyczy to pewnej grupy klientów, wyodrębnionej na podstawie rocznych przychodów.

przeciwegzekucyjnego, z drugiej strony może prowadzić do niewykorzystania ostatniej szansy na polubowne rozstrzygnięcie sporu.

Respondentom zadano pytanie na temat wysyłania do dłużnika informacji o wystawieniu BTE oraz formy w jakiej jest wysyłana. Podsumowanie odpowiedzi banków zamieszczone zostało w poniższych tabelach.

Tabela 14 Informowanie dłużnika o wystawieniu BTE

Informowanie o wystawieniu BTE	Liczba banków, które udzieliły danej odpowiedzi w relacji do liczby banków biorących udział w badaniu
Tak	5 ⁵¹ /10
Nie	6 ⁵² /10

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badania ankietowego.

Tabela 15 Forma informowania dłużnika o wystawieniu BTE

Forma informowania o wystawieniu BTE	Liczba banków, które udzieliły danej odpowiedzi w relacji do liczby banków biorących udział w badaniu
Listem zwykłym	3/5
Listem poleconym	1/5
Listem poleconym z potwierdzeniem odbioru	1/5

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badania ankietowego.

Jak wynika z uzyskanych informacji, połowa banków nie informuje dłużnika o wszczęciu postępowania egzekucyjnego na podstawie BTE, co oznacza, że w bankach tych dłużnik o wszczęciu postępowania egzekucyjnego dowiaduje się prawdopodobnie z momentem podjęcia wobec niego pierwszej czynności egzekucyjnej. Fakt ten może mu utrudniać podjęcie działań udaremniających egzekucję należności.

⁵¹ W jednym z tych banków wskazano, iż dotyczy to pewnej grupy klientów, wyodrębnionej na podstawie rocznych przychodów.

⁵² W jednym z tych banków wskazano, iż dotyczy to pewnej grupy klientów, wyodrębnionej na podstawie rocznych przychodów.

W małych bankach informacja o wszczęciu postępowania egzekucyjnego na podstawie BTE wysyłana jest do dłużników częściej niż w dużych i średnich bankach. Przy czym tylko jeden mały bank wysyła do dłużnika informacje o wystawieniu BTE za zwrotnym potwierdzeniem odbioru. W ten sposób bank ten uzyskuje pewność, iż nieuregulowanie zobowiązania oraz niepodjęcie negocjacji w tym zakresie przed wszczęciem egzekucji nie oznacza nieświadomości istnienia takiej możliwości.

6 Windykacja należności na podstawie BTE w 2009 r.

W niniejszej części opracowania analizie poddane zostały odpowiedzi banków dotyczące liczby i wartości wystawionych przez banki BTE w 2009 r. oraz tych BTE, które uzyskały klauzulę wykonalności z uwzględnieniem podziału na grupy produktów bankowych oraz z wyszczególnieniem informacji dla klientów z segmentu MSP.

Odpowiedzi banków wykorzystane zostały do obliczenia wskaźnika częstości wystawiania BTE w stosunku do podpisanych umów w danej grupie produktowej w 2009 r. (tj. udziału liczby wystawionych BTE w liczbie podpisanych umów zawierających oświadczenie ogółem w 2009 r.) oraz wskaźnika skuteczności wystawionych BTE w dochodzeniu wierzytelności w 2009 r. (tj. udziału wartości wystawionych BTE, które uzyskały klauzulę wykonalności w wartości wystawionych BTE ogółem w 2009 r.), zamieszczonych w poniższych tabelach.

Tabela 16 Wartość minimalna i maksymalna wskaźnika częstości wystawiania BTE w 2009 r.⁵³

Grupy produktów	<i>MIN wartość wskaźnika</i>	<i>MAX wartość wskaźnika</i>
Kredyty (w tym kredyt w rachunku bankowym, dopuszczalne saldo debetowe, limity debetowe) ⁵⁴	0%	5,73%
Pożyczki pieniężne	0%	0% ⁵⁵
Gwarancje bankowe ⁵⁶	0%	0,38%
Akredytywy ⁵⁷	0%	0% ⁵⁸
Poręczenia	0%	0% ⁵⁹
Rachunki bankowe oraz powiązane z nimi karty debetowe ⁶⁰	0%	1,99%
Karty płatnicze (z wyłączeniem kart debetowych) ⁶¹	0%	8,75%
Pozostałe produkty bankowe razem	0%	0,38%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badania ankietowego.

Uzyskane w wyniku badania informacje wskazują na różną częstość wystawiania BTE w stosunku do podpisanych umów zawierających oświadczenie w danych grupach produktów w 2009 r. Istnieją banki, w których w 2009 r. nie wystawiono żadnego BTE w stosunku do

⁵³ Wartości minimalne i maksymalne wskaźników zostały wyznaczone spośród możliwych do policzenia wskaźników, tj. w przypadku, kiedy bank (i) posiadał dany produkt w ofercie, (ii) podpisał w 2009 r. umowy o ten produkt oraz (iii) dostępne były dane potrzebne do policzenia wskaźnika.

⁵⁴ Dla jednego banku, z powodu problemów technicznych z ewidencją, policzenie wskaźników nie było możliwe.

⁵⁵ Wskaźnik jest identyczny z wartością minimalną w związku z faktem, iż poza bankami, które nie wystawiły żadnego BTE w 2009 r. w stosunku do danej grupy produktów, w badaniu uczestniczyły banki, które nie miały danego produktu w ofercie, bądź go miały, ale nie zostały zawarte umowy o ten produkt w 2009 roku.

⁵⁶ Dla jednego banku, z powodu problemów technicznych z ewidencją, policzenie wskaźników nie było możliwe.

⁵⁷ Dla jednego banku, z powodu problemów technicznych z ewidencją, policzenie wskaźników nie było możliwe.

⁵⁸ Wskaźnik jest identyczny z wartością minimalną w związku z faktem, iż poza bankami, które nie wystawiły żadnego BTE w 2009 r. w stosunku do danej grupy produktów, w badaniu uczestniczyły banki, które nie miały danego produktu w ofercie, bądź wystąpiły problemy techniczne z ewidencją danych.

⁵⁹ Wskaźnik jest identyczny z wartością minimalną w związku z faktem, iż poza bankami, które nie wystawiły żadnego BTE w 2009 r. w stosunku do danej grupy produktów, w badaniu uczestniczyły banki, które nie miały danego produktu w ofercie, bądź go miały, ale nie zostały zawarte umowy o ten produkt w 2009 roku.

⁶⁰ Dla jednego banku, z powodu problemów technicznych z ewidencją, policzenie wskaźników nie było możliwe.

⁶¹ Dla jednego banku, z powodu problemów technicznych z ewidencją, policzenie wskaźników nie było możliwe.

żadnej grupy produktów jak i banki, w których liczba wystawionych BTE stanowiła znaczący odsetek umów z podpisanym oświadczeniem w danej grupie produktów (8,75%).

Najczęściej w 2009 r. BTE wystawiane było w stosunku do umów o kredyty (7 na 8 banków, dla których dostępne były dane, wystawiło BTE w 2009 r. w stosunku do umów o kredyty, przy czym maksymalny udział wystawionych BTE w zawartych umowach z podpisanym oświadczeniem w tej grupie produktów wyniósł 5,73%). Stosunkowo często wystawiane były BTE w odniesieniu do umów o karty płatnicze (3 na 5 banków, dla których dostępne były dane, wystawiło BTE w 2009 r. w stosunku do umów o karty płatnicze, maksymalny udział wystawionych BTE w zawartych umowach z podpisanym oświadczeniem w tej grupie produktów wyniósł 8,75%) oraz umów o prowadzenie rachunków bankowych (2 na 7 banków, dla których dostępne były dane, wystawiły BTE w 2009 r. w stosunku do umów o prowadzenie rachunków bankowych, maksymalny udział wystawionych BTE w zawartych umowach z podpisanym oświadczeniem w tej grupie produktów wyniósł 1,99%). BTE nie zostało w ogóle wystawione w 2009 r. przez banki biorące udział w badaniu w stosunku do umów o pożyczki pieniężne, akredytywy i poręczenia; bądź wystąpiły problemy techniczne z ewidencją uniemożliwiające policzenie wskaźników.

Warto mieć na uwadze, iż częstość wystawiania BTE w stosunku do umów z podpisanym oświadczeniem jest zależna od wielu czynników zarówno leżących po stronie banku (np. analiza ryzyka i oszacowanie wiarygodności płatniczej klienta) jak i od nich niezależnych (np. ogólna kultura spłacania należności, czy spowolnienie gospodarcze w Polsce w 2009 r., które wpłynęło na wzrost liczby dłużników banków).

Tabela 17 Wartość minimalna i maksymalna wskaźnika skuteczności wystawionych BTE w dochodzeniu wierzytelności w 2009 r.⁶²

Wskaźnik skuteczności	<i>MIN wartość wskaźnika</i>	<i>MAX wartość wskaźnika</i>
Udział wartości wystawionych BTE, które uzyskały klauzule w wartości wystawionych BTE	0%	99,10%
Udział wartości wystawionych BTE, które uzyskały klauzule w wartości wystawionych BTE w segmencie MSP ⁶³	32,54%	99,14%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badania ankietowego.

Wskaźnik skuteczności wystawionych BTE w dochodzeniu wierzytelności kształtował się dla większości banków na poziomie od 82,69% do 99,10%, w jednym przypadku na poziomie około 45%, również w jednym przypadku nie została podjęta windykacja w oparciu o BTE (bank ten nie wystawił żadnego BTE w 2009 r.) oraz w jednym przypadku okazała się ona zupełnie nieskuteczna (bank ten nie uzyskał klauzuli wykonalności na wystawionych 14 sztuk BTE do umów o karty płatnicze).

Obliczenia wskazują zatem na generalnie bardzo wysoką, aczkolwiek zróżnicowaną, skuteczność uzyskiwania klauzuli wykonalności oraz tym samym odzyskiwania przez banki należności, względnie niższą w przypadku klientów należących do kategorii MSP.

⁶² Wartości minimalne i maksymalne wskaźników zostały wyznaczone spośród możliwych do policzenia wskaźników, tj. w przypadku, kiedy (i) bank posiadał dany produkt w ofercie, (ii) podpisał w 2009 r. umowy o ten produkt oraz (iii) dostępne były dane potrzebne do policzenia wskaźnika.

⁶³ Dla dwóch banków, z powodu problemów technicznych z ewidencją, policzenie wskaźników nie było możliwe.

7 Obrona w trybie powództwa przeciwegzekucyjnego w 2009 r.

W tej części badania analizie poddane zostały odpowiedzi banków dotyczące liczby oraz wartości bankowych tytułów egzekucyjnych, które w 2009 r. zostały przez przedsiębiorców zaskarżone w trybie powództwa przeciwegzekucyjnego, o którym mowa w art. 840 Kodeksu postępowania cywilnego, oraz tych, które uzyskały wyrok pozytywny dla klienta z uwzględnieniem podziału na grupy produktów bankowych oraz z wyszczególnieniem informacji dla klientów z segmentu MSP.

Odpowiedzi banków wykorzystane zostały do obliczeń dotyczących kwestionowania przez przedsiębiorców czynności bankowych podejmowanych w oparciu o przepisy art. 96 i 97 ustawy Prawo bankowe (tj. procentowej relacji liczby zaskarżonych w trybie powództwa przeciwegzekucyjnego BTE do wystawionych BTE, które uzyskały klauzule wykonalności w 2009 r.) oraz skuteczności tych działań (tj. procentowej relacji pozytywnych wyroków uzyskanych przez przedsiębiorców do zaskarżonych BTE, według danych z roku 2009), zamieszczonych w poniższych tabelach.

Tabela 18 Minimalne i maksymalne wartości wskaźnika procentowej relacji liczby zaskarżonych w trybie powództwa przeciwegzekucyjnego BTE do wystawionych BTE, które uzyskały klauzule wykonalności w 2009 r.⁶⁴

Grupy produktów	<i>MIN wartość wskaźnika</i>	<i>MAX wartość wskaźnika</i>
Kredyty (w tym kredyt w rachunku bankowym, dopuszczalne saldo debetowe, limity debetowe) ⁶⁵	0%	10,87%
Pożyczki pieniężne	brak wskaźnika ⁶⁶	brak wskaźnika ⁶⁷
Gwarancje bankowe ⁶⁸	0%	0% ⁶⁹
Akredytywy ⁷⁰	brak wskaźnika ⁷¹	brak wskaźnika ⁷²
Poręczenia ⁷³	100% ⁷⁴	100% ⁷⁵
Rachunki bankowe oraz powiązane z nimi karty debetowe ⁷⁶	0%	0,20%

⁶⁴ Wartości minimalne i maksymalne wskaźników zostały wyznaczone spośród możliwych do policzenia wskaźników, tj. w przypadku, kiedy bank (i) posiadał dany produkt w ofercie, (ii) podpisał w 2009 r. umowy o ten produkt oraz (iii) dostępne były dane potrzebne do policzenia wskaźnika.

⁶⁵ Dla jednego banku, z powodu problemów technicznych z ewidencją, policzenie wskaźników nie było możliwe.

⁶⁶ Niemożliwe było wskazanie minimalnej wartości wskaźnika, w związku z faktem, iż w badaniu uczestniczyły banki, które nie miały danego produktu w ofercie, bądź w banku nie było wystawionych BTE, które uzyskały klauzule wykonalności w 2009 r.

⁶⁷ Niemożliwe było wskazanie maksymalnej wartości wskaźnika, w związku z faktem, iż w badaniu uczestniczyły banki, które nie miały danego produktu w ofercie, bądź w banku nie było wystawionych BTE, które uzyskały klauzule wykonalności w 2009 r.

⁶⁸ Dla jednego banku, z powodu problemów technicznych z ewidencją, policzenie wskaźników nie było możliwe.

⁶⁹ Wskaźnik jest identyczny z wartością minimalną w związku z faktem, iż poza bankami w których nie zaskarżono żadnego BTE w trybie powództwa przeciwegzekucyjnego, w badaniu uczestniczyły banki, które nie miały danego produktu w ofercie, bądź wystąpiły problemy techniczne z ewidencją danych, bądź w banku nie było wystawionych BTE, które uzyskały klauzule wykonalności w 2009 r.

⁷⁰ Dla jednego banku, z powodu problemów technicznych z ewidencją, policzenie wskaźników nie było możliwe.

⁷¹ Niemożliwe było wskazanie minimalnej wartości wskaźnika, w związku z faktem, iż w badaniu uczestniczyły banki, które nie miały danego produktu w ofercie, bądź wystąpiły problemy techniczne z ewidencją danych, bądź w banku nie było wystawionych BTE, które uzyskały klauzule wykonalności w 2009 r.

⁷² Niemożliwe było wskazanie maksymalnej wartości wskaźnika, w związku z faktem, iż w badaniu uczestniczyły banki, które nie miały danego produktu w ofercie, bądź wystąpiły problemy techniczne z ewidencją danych, bądź w banku nie było wystawionych BTE, które uzyskały klauzule wykonalności w 2009 r.

⁷³ Dla jednego banku, z powodu problemów technicznych z ewidencją, policzenie wskaźników nie było możliwe.

⁷⁴ Wskaźnik jest identyczny z wartością maksymalną w związku z faktem, iż poza bankiem w którym zaskarżono wszystkie BTE w trybie powództwa przeciwegzekucyjnego, w badaniu uczestniczyły banki, które nie miały danego produktu w ofercie, bądź wystąpiły problemy techniczne z ewidencją danych, bądź w banku nie było wystawionych BTE, które uzyskały klauzule wykonalności w 2009 r.

⁷⁵ W banku tym zaskarżono w trybie powództwa przeciwegzekucyjnego 1 wystawiony BTE, który uzyskał klauzulę wykonalności.

⁷⁶ Dla jednego banku, z powodu problemów technicznych z ewidencją, policzenie wskaźników nie było możliwe.

Grupy produktów	<i>MIN wartość wskaźnika</i>	<i>MAX wartość wskaźnika</i>
Karty płatnicze (z wyłączeniem kart debetowych) ⁷⁷	0%	0% ⁷⁸
Pozostałe produkty bankowe razem	0%	0% ⁷⁹
Procentowa relacja łącznej liczby zaskarżonych w trybie powództwa przeciwegzekucyjnego BTE do łącznej liczby wystawionych BTE, które uzyskały klauzule wykonalności	0%	10,87%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badania ankietowego.

Uzyskane w wyniku badania informacje wskazują na rzadkie podejmowanie przez przedsiębiorców obrony w trybie powództwa przeciwegzekucyjnego w 2009 r. w stosunku do wystawionych przeciwko nim BTE, które uzyskały klauzule wykonalności.

Zaskarżane BTE najczęściej dotyczyły umów o kredyty, prawdopodobnie wynika to z faktu, iż w przypadku tej grupy produktów banki wystawiały najwięcej BTE.

Niskie wskaźniki kwestionowania czynności bankowych podejmowanych w trybie powództwa przeciwegzekucyjnego BTE mogą wynikać z braku wiedzy o wszczętym wobec nich postępowaniu egzekucyjnym w oparciu o BTE, wysokich kosztów powództw⁸⁰, czy konieczności skorzystania z profesjonalnej pomocy prawnej przy wniesieniu powództwa. Można jednak podejrzewać, iż w zdecydowanej większości słuszne roszczenia banków nie dawały nadziei dłużnikom na skuteczne ich zakwestionowanie.

⁷⁷ Dla dwóch banków, z powodu problemów technicznych z ewidencją, policzenie wskaźników nie było możliwe.

⁷⁸ Wskaźnik jest identyczny z wartością minimalną w związku z faktem, iż poza bankami w których nie zaskarżono żadnego BTE w trybie powództwa przeciwegzekucyjnego, w badaniu uczestniczyły banki, które nie miały danego produktu w ofercie, bądź wystąpiły problemy techniczne z ewidencją danych, bądź w banku nie było wystawionych BTE, które uzyskały klauzule wykonalności w 2009 r.

⁷⁹ Wskaźnik jest identyczny z wartością minimalną w związku z faktem, iż poza bankami w których nie zaskarżono żadnego BTE w trybie powództwa przeciwegzekucyjnego, w badaniu uczestniczyły banki, które nie miały danego produktu w ofercie, bądź w banku nie było wystawionych BTE, które uzyskały klauzule wykonalności w 2009 r.

⁸⁰ Dłużnik obciążony jest kosztami związanymi z zainicjowaniem postępowania, na podstawie zasad ogólnych z powodu braku szczegółowej regulacji w ustawie o kosztach sądowych, wydaje się, iż zobowiązany zostaje do uiszczenia opłaty sądowej w wysokości stosunkowej obliczonej od wartości przedmiotu sporu.

Tabela 19 Minimalne i maksymalne wartości wskaźnika procentowej relacji pozytywnych wyroków uzyskanych przez przedsiębiorców do zaskarżonych BTE, według danych z roku 2009 r.⁸¹

Grupy produktów	<i>MIN wartość wskaźnika</i>	<i>MAX wartość wskaźnika</i>
Procentowa relacja liczby wyroków pozytywnych do liczby zaskarżonych BTE ⁸²	0%	50%
Procentowa relacja liczby wyroków pozytywnych do liczby zaskarżonych BTE w segmencie MSP ⁸³	0%	47,37%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badania ankietowego.

Na tle niskich wskaźników kwestionowania czynności bankowych podejmowanych w trybie powództwa przeciwegzekucyjnego BTE, w stosunkowo dużej liczbie przypadków zakwestionowanych BTE, sądy przyznały rację skarżącym, a więc były one niezasadnie wystawione przez banki.

W przypadku 4 na 6 banków, w których obrona została podjęta, skarżącymi byli wyłącznie klienci należący do kategorii MSP, co wskazywać może na pewną aktywność i świadomość klientów MSP.

⁸¹ Wartości minimalne i maksymalne wskaźników zostały wyznaczone spośród możliwych do policzenia wskaźników, tj. w przypadku, kiedy bank (i) posiadał dany produkt w ofercie, (ii) podpisał w 2009 r. umowy o ten produkt oraz (iii) dostępne były dane potrzebne do policzenia wskaźnika.

⁸² Dla dwóch banków, z powodu problemów technicznych z ewidencją, policzenie wskaźników nie było możliwe, ponadto, w jednym banku wyrok był w części pozytywny dla klienta.

⁸³ Dla dwóch banków, z powodu problemów technicznych z ewidencją, policzenie wskaźników nie było możliwe.

8 Stosowanie alternatywnych do BTE form tytułu egzekucyjnego w 2009 r.

W niniejszej części opracowania analizie poddane zostały odpowiedzi banków dotyczące stosowania alternatywnych do BTE tytułów egzekucyjnych.

Banki w procesie windykacji wierzytelności mają do dyspozycji, oprócz BTE, również inne formy tytułu egzekucyjnego wymienione w art. 777 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego, tj.: wyrok sądu polubownego, ugoda zawarta przed sądem, akt notarialny, w którym dłużnik poddał się egzekucji oraz inne orzeczenia, ugody i akty, które z mocy KPC podlegają wykonaniu w drodze egzekucji sądowej. Możliwe jest również dochodzenie przez bank wierzytelności poprzez uzyskanie nakazu zapłaty w drodze postępowania nakazowego bądź upominawczego, uregulowanego w KPC.

Respondentom zadano pytanie na temat wystawionych w 2009 r. innych niż BTE tytułów egzekucyjnych, które stały się wymagalne, z uwzględnieniem podziału na grupy produktów bankowych oraz z wyszczególnieniem informacji dla klientów z segmentu MSP.

Odpowiedzi banków wykorzystane zostały do obliczeń wskaźników częstości stosowania alternatywnych tytułów egzekucyjnych w 2009 r. (tj. procentowego udziału liczby wykorzystanych innych niż BTE tytułów egzekucyjnych do liczby podpisanych umów w 2009 r.), zamieszczonych w poniższej tabeli.

Tabela 20 Wartości minimalne i maksymalne wskaźnika częstości stosowania alternatywnych tytułów egzekucyjnych w 2009 r.⁸⁴

Grupy produktów	<i>MIN wartość wskaźnika</i>	<i>MAX wartość wskaźnika</i>
Kredyty (w tym kredyt w rachunku bankowym, dopuszczalne saldo debetowe, limity debetowe) ⁸⁵	0%	3,52%
Pożyczki pieniężne	0%	0% ⁸⁶
Gwarancje bankowe ⁸⁷	0%	0,38%
Akredytywy ⁸⁸	0%	0% ⁸⁹
Poręczenia ⁹⁰	0%	0% ⁹¹
Rachunki bankowe oraz powiązane z nimi karty debetowe ⁹²	0%	0,21%
Karty płatnicze (z wyłączeniem kart debetowych) ⁹³	0%	0,40%
Pozostałe produkty bankowe razem	0%	0% ⁹⁴

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badania ankietowego.

⁸⁴ Wartości minimalne i maksymalne wskaźników zostały wyznaczone spośród możliwych do policzenia wskaźników, tj. w przypadku, kiedy bank (i) posiadał dany produkt w ofercie, (ii) podpisał w 2009 r. umowy o ten produkt oraz (iii) dostępne były dane potrzebne do policzenia wskaźnika.

⁸⁵ Dla jednego banku, z powodu problemów technicznych z ewidencją, policzenie wskaźników nie było możliwe.

⁸⁶ Wskaźnik jest identyczny z wartością minimalną w związku z faktem, iż poza bankami, które nie wystawiły żadnych alternatywnych do BTE tytułów egzekucyjnych w 2009 r. w stosunku do danej grupy produktów, w badaniu uczestniczyły banki, które nie miały danego produktu w ofercie, bądź go miały, ale nie zostały zawarte umowy o ten produkt w 2009 roku.

⁸⁷ Dla jednego banku, z powodu problemów technicznych z ewidencją, policzenie wskaźników nie było możliwe.

⁸⁸ Dla jednego banku, z powodu problemów technicznych z ewidencją, policzenie wskaźników nie było możliwe.

⁸⁹ Wskaźnik jest identyczny z wartością minimalną w związku z faktem, iż poza bankami, które nie wystawiły żadnych alternatywnych do BTE tytułów egzekucyjnych w 2009 r. w stosunku do danej grupy produktów, w badaniu uczestniczyły banki, które nie miały danego produktu w ofercie, bądź wystąpiły problemy techniczne z ewidencją danych.

⁹⁰ Dla jednego banku, z powodu problemów technicznych z ewidencją, policzenie wskaźników nie było możliwe.

⁹¹ Wskaźnik jest identyczny z wartością minimalną w związku z faktem, iż poza bankami, które nie wystawiły żadnych alternatywnych do BTE tytułów egzekucyjnych w 2009 r. w stosunku do danej grupy produktów, w badaniu uczestniczyły banki, które nie miały danego produktu w ofercie, bądź go miały, ale nie zostały zawarte umowy o ten produkt w 2009 roku, bądź wystąpiły problemy techniczne z ewidencją danych.

⁹² Dla jednego banku, z powodu problemów technicznych z ewidencją, policzenie wskaźników nie było możliwe.

⁹³ Dla jednego banku, z powodu problemów technicznych z ewidencją, policzenie wskaźników nie było możliwe.

⁹⁴ Wskaźnik jest identyczny z wartością minimalną w związku z faktem, iż, poza bankami, które nie wystawiły żadnych alternatywnych do BTE tytułów egzekucyjnych w 2009 r. w stosunku do danej grupy produktów, w badaniu uczestniczyły banki, które nie miały produktów z tej grupy w ofercie.

Jak wynika z uzyskanych informacji, prawie połowa banków biorących udział w badaniu stosowała w 2009 r. w dochodzeniu wierzytelności tylko oświadczenie o poddaniu się egzekucji na podstawie BTE. Należy zauważyć, iż są to małe banki, w przypadku których skala działalności może być jednym z czynników ograniczających wystąpienie przyczyn formalno-prawnych uniemożliwiających wszczęcie egzekucji na podstawie BTE i skłaniających do wykorzystania alternatywnych tytułów egzekucyjnych.

Głównym alternatywnym do BTE tytułem egzekucyjnym są nakazy zapłaty (banki biorące udział w badaniu wystawiły w 2009 r. łącznie 375 sztuk⁹⁵). Oświadczenie o poddaniu się egzekucji na rzecz banku w formie aktu notarialnego w 2009 r. w ogóle nie było stosowane, chociaż 2 banki, należące do grupy dużych i średnich banków, wskazały na taką możliwość. Jeden bank zaznaczył, iż akt notarialny nie stanowi alternatywnej formy tytułu egzekucyjnego, ale jest tytułem uzupełniającym zabezpieczenie, zatem przyjęcie takiego tytułu nie zwalnia z podpisania standardowo wymaganego oświadczenia dotyczącego BTE.

Najczęściej w 2009 r. alternatywne do BTE formy tytułu egzekucyjnego stosowane były do umów o kredyty (maksymalnie 3,52% podpisanych umów). Bardzo rzadko stosowane były w stosunku do umów: o karty płatnicze (maksymalnie 0,40% podpisanych umów), o gwarancje bankowe (maksymalnie 0,38% podpisanych umów) oraz umów o prowadzenie rachunków bankowych (maksymalnie do 0,21%). W ogóle natomiast nie były stosowane w odniesieniu do umów o pożyczki, poręczenia i akredytywy; bądź wystąpiły problemy techniczne z ewidencją uniemożliwiające policzenie wskaźników

Wskaźniki częstości stosowania alternatywnych tytułów egzekucyjnych w 2009 r. wskazują na niewielkie znaczenie alternatywnych do BTE tytułów egzekucyjnych w procesie windykacji roszczeń.

⁹⁵ Dla porównania banki biorące udział w badaniu w 2009 r. wystawiły łącznie 2 983 BTE, z których 2 690 uzyskało klauzulę wykonalności.

Tabela 21 Okoliczności stosowania alternatywnych do BTE form tytułu egzekucyjnego

Alternatywne do BTE tytuły egzekucyjne	BTE wydania rzeczy ⁹⁶	Akt notarialny, w którym dłużnik poddał się egzekucji ⁹⁷	Nakaz zapłaty ⁹⁸ (orzeczenie sądowe)	Wyrok sądu polubownego, ugoda zawarta przed sądem oraz inne orzeczenia, ugody i akty, które z mocy ustawy KPC podlegają wykonaniu w drodze egzekucji sądowej
Okoliczności stosowania	brak wydania przedmiotu zabezpieczenia kredytu	- brak możliwości wystawienia BTE - obowiązek prawny stosowania tytułu egzekucyjnego w formie aktu notarialnego w przypadku: - kredytów konsorcjalnych, gdzie w finansowaniu transakcji uczestniczą również banki zagraniczne, które nie mogą stosować BTE wg prawa polskiego, - kredytów strukturyzowanych bilateralnych, gdzie przewidziana jest możliwość syndykacji w przyszłości - w sytuacji, gdy właściciel nieruchomości obciążonych hipoteką (niebędący dłużnikiem osobistym) poddał się egzekucji z obciążonej nieruchomości	- brak możliwości pełnego zaspokojenia finansowego (ograniczenie kwotowe BTE) - w przypadku rzeczowego zabezpieczenia - z powodu braku podstaw prawnych do wystawienia BTE (dot. spadkobierców, dłużników rzeczowych) - brak oświadczenia o poddaniu się egzekucji - błędna treść oświadczenia o poddaniu się egzekucji - braki formalne w oświadczeniu o poddaniu się egzekucji - upływ terminu do wystąpienia o nadanie klauzuli wykonalności BTE	- podejrzanie wyłudzenia kredytu (konsekwencja wszczęcia postępowania karnego) - wadliwość oświadczenia o poddaniu się egzekucji - brak oświadczenia o poddaniu się egzekucji - upływ terminu wystąpienia o nadanie klauzuli wykonalności BTE - dochodzenie roszczeń po umorzeniu bądź ukończeniu postępowania upadłościowego - w sytuacji, kiedy bank nie uzyskał wcześniej innego tytułu egzekucyjnego

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badania ankietowego.

⁹⁶ Stosowany przez jeden bank, należący do grupy małych banków.

⁹⁷ Stosowane przez dwa banki, należące do grupy dużych i średnich banków.

⁹⁸ Główny alternatywny tytuł egzekucyjny.

Podsumowanie

Celem badania funkcjonowania instytucji bankowego tytułu egzekucyjnego było uzyskanie informacji dotyczących korzystania przez banki z przywileju wystawiania własnego tytułu egzekucyjnego w dochodzeniu wierzytelności powstałych w wyniku obsługi przedsiębiorców. Uzyskane zostały informacje na temat okoliczności stosowania oświadczenia, szczególnie w odniesieniu do umów o produkty bankowe, liczby oraz wartości podpisanych oświadczeń o podaniu się egzekucji w 2009 r., praktyk komunikacyjnych banków w zakresie skutków podpisania oświadczenia, pozycji klientów w relacji z bankiem, windykacji należności na podstawie BTE w 2009 r., podejmowania obrony w trybie powództwa przeciwegzekucyjnego w 2009 r. oraz stosowania alternatywnych do BTE form tytułu egzekucyjnego w 2009 r.

Na podstawie odpowiedzi otrzymanych od banków biorących udział w badaniu wyłania się następujący obraz stosowania przez banki instytucji BTE.

- Jak wynika z uzyskanych informacji, BTE jest tytułem egzekucyjnym stosowanym powszechnie wobec wszystkich grup produktów, jak i wszystkich kategorii przedsiębiorców (banki nie dzielą przedsiębiorców na grupy, wobec których stosują oświadczenia).
- Banki przedkładają do podpisu oświadczenie w przypadku wszystkich produktów dla przedsiębiorców, w których możliwe jest powstanie zadłużenia przeterminowanego.
- Odstąpienie od podpisania oświadczenia, jak deklarują banki, jest możliwe w przypadku niektórych produktów bankowych (najczęściej w przypadku określonych typów rachunków bankowych oraz akredytyw). Względnie więcej możliwych odstępstw od podpisania oświadczenia deklarują banki duże i średnie niż małe.
- Co do zasady w żadnym banku nie jest możliwe podpisanie umowy, gdy przedsiębiorca nie zgadza się na podpisanie oświadczenia. Przypadki zwolnienia z podpisania oświadczenia, z zachowaniem bądź przy zmianach pozostałych warunków umowy, zdarzają się niezmiernie rzadko. W połowie banków biorących udział w badaniu, zwłaszcza w małych bankach, decyzje takie nie są dopuszczalne w ogóle. Tylko 3

badane banki podjęły razem 17 decyzji o zwolnieniu przy zachowaniu pozostałych warunków umowy w 2009 r., z czego 12 dotyczyło zwolnienia z podpisania oświadczenia w przypadku kredytów. Przypadki zwolnienia z podpisania oświadczenia przy zmianie pozostałych warunków umowy w 2009 r. w badanych bankach nie miały miejsca.

- W małych bankach zabezpieczenie w postaci oświadczenia było stosowane w 2009 r. we wszystkich lub niemal wszystkich podpisywanych umowach. W dużych i średnich bankach dane liczbowe wskazują na nieco niższą częstość stosowania oświadczenia.
- Wobec klientów należących do kategorii MSP w 2009 r. banki biorące udział w badaniu z taką samą częstością, a nawet w niektórych przypadkach częściej, stosowały zabezpieczenie w postaci oświadczenia.
- Oświadczenia w 2009 r. podpisywane były zawsze do umów o karty płatnicze, pożyczki pieniężne oraz poręczenia. Prawie zawsze oświadczenie podpisywano przy zawieraniu umów o kredyty, 99,22-100% umów (wyjątek stanowiły 2 banki, które podjęły indywidualne decyzje o zwolnieniu z podpisania oświadczenia w przypadku kredytów) oraz do umów o gwarancje bankowe, 90-100% umów. W przypadku umów o rachunki bankowe oraz akredytywy banki stosowały różne częstości stosowania, odpowiednio od 68,41% do 100% oraz od 55,36% do 100%. Obie te grupy produktów wskazane były przez niektóre banki jako grupy, w przypadku których oświadczenie stosowane jest nieobligatoryjnie (w przypadku określonych typów rachunków bankowych oraz akredytyw), bądź nie jest stosowane (w przypadku określonych typów akredytyw).
- Banki stosują dwie możliwe formy podpisywania oświadczenia: w postaci załącznika do umowy bądź w treści umowy. Częściej na jednolitą formę podpisywania oświadczenia decydują się banki małe (w postaci załącznika do umowy bądź w treści umowy w stosunku do wszystkich produktów), natomiast banki duże i średnie częściej uzależniają wybór formy podpisania oświadczenia od produktu.
- Procedury regulujące działania pracownika banku związane z podpisaniem oświadczenia występują we wszystkich dużych i średnich bankach biorących udział w badaniu, natomiast wśród małych banków są raczej rzadkością (tylko 2 na 6 małych banków biorących udział w badaniu wskazały na posiadanie takich procedur).
- Uzyskane w wyniku badania informacje wskazują na cztery możliwe etapy przekazania przedsiębiorcy informacji o konieczności podpisania oświadczenia: na etapie ustalania

potrzeb, po złożeniu dokumentów rejestrowych, w trakcie przedstawiania warunków decyzji banku odnośnie umowy, na etapie podpisania umowy. Najczęściej informacja o konieczności podpisania oświadczenia przedstawiana jest na etapie podpisywania umowy, najrzadziej natomiast na etapie składania wniosku o produkt.

- Informacje na temat konsekwencji złożenia oświadczenia przez klienta banku nie są udzielane w żadnej formie w prawie połowie banków biorących udział w badaniu. Do zdecydowanej rzadkości należy funkcjonowanie w banku pisemnej informacji o skutkach poddania się egzekucji na podstawie BTE przekazywanej klientom. Jest ona raczej wyjątkiem niż regułą.
- Wśród banków, które stosują formę podpisania oświadczenia w postaci załącznika do umowy, wszystkie banki wydają ten załącznik klientowi.
- Banki są nastawione na współpracę z klientem w kwestii wydłużenia okresu spłaty, czy zawieszenia płatności, większość banków posiada procedury postępowania w przypadku opóźnień w spłacie należności. Natomiast rozpoczęcie restrukturyzacji najczęściej jest wynikiem inicjatywy klienta, który we wskazanym terminie zwrócił się o odroczenie terminu płatności bądź zmianę warunków umowy.
- Windykacja komornicza na podstawie BTE rozpoczyna się w bankach najwcześniej po 15 dniach od wskazanego w wypowiedzeniu umowy terminu na spłatę zadłużenia (jeśli nie nastąpiło uregulowanie należności). W połowie banków rozpoczyna się po upływie więcej niż 30 dni od wskazanego w wypowiedzeniu umowy terminu na spłatę zadłużenia. Nie można zatem mówić o natychmiastowej windykacji zadłużenia.
- W połowie banków nie informuje się dłużnika o wszczęciu postępowania egzekucyjnego na podstawie BTE. Oznacza to, że w połowie banków dłużnik o wszczęciu postępowania egzekucyjnego prawdopodobnie dowiaduje się z momentem podjęcia wobec niego pierwszej czynności egzekucyjnej, co może utrudniać mu podjęcie działań udaremniających egzekucję należności. Jeśli informacja o wszczęciu postępowania egzekucyjnego na podstawie BTE wysyłana jest do dłużników, najczęściej wysyłana jest listem zwykłym.
- Częstość wystawiania BTE w stosunku do podpisanych umów zawierających oświadczenie w danych grupach produktów była różna w 2009 r. Istnieją banki, w których w 2009 r. nie wystawiono żadnego BTE w stosunku do żadnej grupy produktów

jak i banki, w których liczba wystawionych BTE stanowiła znaczący odsetek umów z podpisanym oświadczeniem w danej grupie produktów (8,75%).

- Najczęściej w 2009 r. BTE wystawiane było w stosunku do umów o kredyty (7 na 8 banków, dla których dostępne były dane, wystawiło BTE w 2009 r. w stosunku do umów o kredyty, przy czym maksymalny udział wystawionych BTE w zawartych umowach z podpisanym oświadczeniem w tej grupie produktów wyniósł 5,73%). Stosunkowo często wystawiane były BTE w odniesieniu do umów o karty płatnicze (3 na 5 banków, dla których dostępne były dane, wystawiło BTE w 2009 r. w stosunku do umów o karty płatnicze, maksymalny udział wystawionych BTE w zawartych umowach z podpisanym oświadczeniem w tej grupie produktów wyniósł 8,75%) oraz umów o prowadzenie rachunków bankowych (2 na 7 banków, dla których dostępne były dane, wystawiło BTE w 2009 r. w stosunku do umów o prowadzenie rachunków bankowych, maksymalny udział wystawionych BTE w zawartych umowach z podpisanym oświadczeniem w tej grupie produktów wyniósł 1,99%). BTE nie zostało w ogóle wystawione w 2009 r. przez banki biorące udział w badaniu w stosunku do umów o pożyczki pieniężne, akredytywy i poręczenia.
- Wskaźnik skuteczności wystawionych BTE w dochodzeniu wierzytelności kształtował się dla większości banków na poziomie od 82,69% do 99,10%, w jednym przypadku na poziomie około 45%, również w jednym przypadku nie została podjęta windykacja w oparciu o BTE oraz w jednym przypadku okazała się ona zupełnie nieskuteczna (bank nie uzyskał klauzuli wykonalności na wystawionych 14 sztuk BTE do umów o karty płatnicze).
- Obliczenia wskazują zatem na generalnie bardzo wysoką, aczkolwiek zróżnicowaną, skuteczność uzyskiwania klauzuli wykonalności oraz tym samym odzyskiwania przez banki należności, względnie niższą w przypadku klientów należących do kategorii MSP.
- Przedsiębiorstwa bardzo rzadko podejmowały obronę w trybie powództwa przeciwegzekucyjnego w 2009 r. w stosunku do wystawionych przeciwko nim BTE, które uzyskały klauzule wykonalności.
- Zaskarżane BTE najczęściej dotyczyły umów o kredyty, również w przypadku tej grupy produktów banki wystawiały najwięcej BTE.

- Na tle niskich wskaźników kwestionowania czynności bankowych podejmowanych w trybie powództwa przeciwegzekucyjnego BTE, w stosunkowo dużej liczbie przypadków zakwestionowanych BTE, sądy przyznały rację skarżącym.
- W przypadku 4 na 6 banków, w których obrona została podjęta, skarżącymi byli wyłącznie klienci należący do kategorii MSP.
- Prawie połowa banków stosowała w 2009 r. w dochodzeniu wierzytelności oraz stosuje obecnie tylko oświadczenie o poddaniu się egzekucji na podstawie BTE, są to małe banki.
- Głównym alternatywnym do BTE tytułem egzekucyjnym są nakazy zapłaty (banki biorące udział w badaniu wystawiły w 2009 r. łącznie 375 sztuk). Oświadczenie o poddaniu się egzekucji na rzecz banku w formie aktu notarialnego w 2009 r. w ogóle nie było stosowane, chociaż 2 banki, należące do grupy dużych i średnich banków, wskazały na taką możliwość.
- Najczęściej w 2009 r. alternatywne do BTE formy tytułu egzekucyjnego stosowane były do umów o kredyty (maksymalnie 3,52% podpisanych umów). Bardzo rzadko stosowane były w stosunku do umów o karty płatnicze (maksymalnie 0,40% podpisanych umów), umów o gwarancje bankowe (maksymalnie 0,38% podpisanych umów) oraz umów o prowadzenie rachunków bankowych (maksymalnie do 0,21%). W ogóle natomiast nie były stosowane w odniesieniu do umów o pożyczki, poręczenia i akredytywy.
- Uzyskane dane wskazują na niewielkie znaczenie alternatywnych do BTE tytułów egzekucyjnych w procesie windykacji roszczeń.

ANEKSY

ANEKS I

Tabela 22 Łączne liczby podpisanych umów w 2009 r.

Grupy produktów	<i>Łącznie</i>
Kredyty (w tym kredyt w rachunku bankowym, dopuszczalne saldo debetowe, limity debetowe) ⁹⁹	95 945
Pożyczki pieniężne	21
Gwarancje bankowe ¹⁰⁰	3 800
Akredytywy ¹⁰¹	3 314
Poręczenia ¹⁰²	1
Rachunki bankowe oraz powiązane z nimi karty debetowe ¹⁰³	160 722
Karty płatnicze (z wyłączeniem kart debetowych) ¹⁰⁴	39 247
Pozostałe produkty bankowe razem	359
<i>Łącznie</i>	303 409

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badania ankietowego.

⁹⁹ Dla jednego banku, z powodu problemów technicznych z ewidencją, podanie danych nie było możliwe.
¹⁰⁰ Dla jednego banku, z powodu problemów technicznych z ewidencją, podanie danych nie było możliwe.
¹⁰¹ Dla jednego banku, z powodu problemów technicznych z ewidencją, podanie danych nie było możliwe.
¹⁰² Dla jednego banku, z powodu problemów technicznych z ewidencją, podanie danych nie było możliwe.
¹⁰³ Dla jednego banku, z powodu problemów technicznych z ewidencją, podanie danych nie było możliwe.
¹⁰⁴ Dla jednego banku, z powodu problemów technicznych z ewidencją, podanie danych nie było możliwe.

ANEKS II

Tabela 23 Łączne liczby umów z podpisanym oświadczeniem w 2009 r.

Grupy produktów	<i>Łącznie</i>
Kredyty (w tym kredyt w rachunku bankowym, dopuszczalne saldo debetowe, limity debetowe) ¹⁰⁵	83 734
Pożyczki pieniężne	5
Gwarancje bankowe ¹⁰⁶	1 735
Akredytywy ¹⁰⁷	1 388
Poręczenia ¹⁰⁸	1
Rachunki bankowe oraz powiązane z nimi karty debetowe ¹⁰⁹	105 838
Karty płatnicze (z wyłączeniem kart debetowych) ¹¹⁰	39 247
Pozostałe produkty bankowe razem	301
<i>Łącznie</i>	232 249

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badania ankietowego.

¹⁰⁵ Dla jednego banku, z powodu problemów technicznych z ewidencją, podanie danych nie było możliwe.

¹⁰⁶ Dla jednego banku, z powodu problemów technicznych z ewidencją, podanie danych nie było możliwe.

¹⁰⁷ Dla jednego banku, z powodu problemów technicznych z ewidencją, podanie danych nie było możliwe.

¹⁰⁸ Dla jednego banku, z powodu problemów technicznych z ewidencją, podanie danych nie było możliwe.

¹⁰⁹ Dla jednego banku, z powodu problemów technicznych z ewidencją, podanie danych nie było możliwe.

¹¹⁰ Dla jednego banku, z powodu problemów technicznych z ewidencją, podanie danych nie było możliwe.

ANEKS III

Tabela 24 Łączne liczby wystawionych BTE w 2009 r.

Grupy produktów	<i>Łącznie</i>
Kredyty (w tym kredyt w rachunku bankowym, dopuszczalne saldo debetowe, limity debetowe) ¹¹¹	1 795
Pożyczki pieniężne	0
Gwarancje bankowe ¹¹²	1
Akredytywy ¹¹³	0
Poręczenia ¹¹⁴	2
Rachunki bankowe oraz powiązane z nimi karty debetowe ¹¹⁵	567
Karty płatnicze (z wyłączeniem kart debetowych) ¹¹⁶	125
Pozostałe produkty bankowe razem	1
<i>Łącznie</i>	2 983

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badania ankietowego.

¹¹¹ Dla jednego banku, z powodu problemów technicznych z ewidencją, podanie danych nie było możliwe.

¹¹² Dla jednego banku, z powodu problemów technicznych z ewidencją, podanie danych nie było możliwe.

¹¹³ Dla jednego banku, z powodu problemów technicznych z ewidencją, podanie danych nie było możliwe.

¹¹⁴ Dla jednego banku, z powodu problemów technicznych z ewidencją, podanie danych nie było możliwe.

¹¹⁵ Dla jednego banku, z powodu problemów technicznych z ewidencją, podanie danych nie było możliwe.

¹¹⁶ Dla jednego banku, z powodu problemów technicznych z ewidencją, podanie danych nie było możliwe.

ANEKS IV

Tabela 25 Łączne liczby wystawionych BTE, które uzyskały klauzulę wykonalności w 2009 r.

Grupy produktów	<i>Łącznie</i>
Kredyty (w tym kredyt w rachunku bankowym, dopuszczalne saldo debetowe, limity debetowe) ¹¹⁷	1 688
Pożyczki pieniężne	0
Gwarancje bankowe ¹¹⁸	1
Akredytywy ¹¹⁹	0
Poręczenia ¹²⁰	1
Rachunki bankowe oraz powiązane z nimi karty debetowe ¹²¹	506
Karty płatnicze (z wyłączeniem kart debetowych) ¹²²	92
Pozostałe produkty bankowe razem	1
<i>Łącznie</i>	2 690

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badania ankietowego.

¹¹⁷ Dla jednego banku, z powodu problemów technicznych z ewidencją, podanie danych nie było możliwe.

¹¹⁸ Dla jednego banku, z powodu problemów technicznych z ewidencją, podanie danych nie było możliwe.

¹¹⁹ Dla jednego banku, z powodu problemów technicznych z ewidencją, podanie danych nie było możliwe.

¹²⁰ Dla jednego banku, z powodu problemów technicznych z ewidencją, podanie danych nie było możliwe.

¹²¹ Dla jednego banku, z powodu problemów technicznych z ewidencją, podanie danych nie było możliwe.

¹²² Dla jednego banku, z powodu problemów technicznych z ewidencją, podanie danych nie było możliwe.

ANEKS V

Tabela 26 Łączne liczby zaskarżonych BTE w trybie powództwa przeciwegzekucyjnego w 2009 r.

Grupy produktów	<i>Łącznie</i>
Kredyty (w tym kredyt w rachunku bankowym, dopuszczalne saldo debetowe, limity debetowe)	37
Pożyczki pieniężne	0
Gwarancje bankowe	0
Akredytywy	0
Poręczenia	1
Rachunki bankowe oraz powiązane z nimi karty debetowe	1
Karty płatnicze (z wyłączeniem kart debetowych) ¹²³	0
Pozostałe produkty bankowe razem	0
<i>Łącznie</i>	39

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badania ankietowego.

¹²³ Dla dwóch banków, z powodu problemów technicznych z ewidencją, podanie danych nie było możliwe.

ANEKS VI

Tabela 27 Łączne liczby uzyskanych wyroków pozytywnych w trybie powództwa przeciwegzekucyjnego w 2009 r.¹²⁴

Grupy produktów	<i>Łącznie</i>
Kredyty (w tym kredyt w rachunku bankowym, dopuszczalne saldo debetowe, limity debetowe) ¹²⁵	12
Pożyczki pieniężne	0
Gwarancje bankowe	0
Akredytywy	0
Poręczenia	0
Rachunki bankowe oraz powiązane z nimi karty debetowe	1
Karty płatnicze (z wyłączeniem kart debetowych) ¹²⁶	0
Pozostałe produkty bankowe razem	0
<i>Łącznie</i>	13

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badania ankietowego.

¹²⁴ W jednym banku sprawy się toczą.

¹²⁵ W jednym banku wyrok był w części pozytywny dla klienta.

¹²⁶ Dla dwóch banków, z powodu problemów technicznych z ewidencją, podanie danych nie było możliwe.

ANEKS VII

Tabela 28 Alternatywne do BTE tytuły egzekucyjne, które stały się wymagalne w dochodzeniu wierzytelności w 2009 r.

Grupy produktów	<i>Łącznie</i>
Liczba alternatywnych tytułów egzekucyjnych, które stały się wykonalne w 2009 r. ¹²⁷	498
Liczba alternatywnych tytułów egzekucyjnych, które stały się wykonalne w 2009 r. w segmencie MSP ¹²⁸	310
Wartość alternatywnych tytułów egzekucyjnych, które stały się wymagalne w 2009 r. ¹²⁹	96 582 404,09
Wartość alternatywnych tytułów egzekucyjnych, które stały się wymagalne w 2009 r. w segmencie MSP ¹³⁰	60 595 461,09

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badania ankietowego.

¹²⁷ Dla jednego z banków, z powodu problemów technicznych z ewidencją, podanie danych nie było możliwe.

¹²⁸ Dla dwóch z banków, z powodu problemów technicznych z ewidencją, podanie danych nie było możliwe.

¹²⁹ Dla jednego z banków, z powodu problemów technicznych z ewidencją, podanie danych nie było możliwe.

¹³⁰ Dla jednego z banków, z powodu problemów technicznych z ewidencją, podanie danych nie było możliwe.

ANEKS VIII

Tabela 29 Łączne liczby wystawionych alternatywnych do BTE tytułów egzekucyjnych, które stały się wymagalne w 2009 r.

Grupy produktów	<i>Łącznie</i>
Kredyty (w tym kredyt w rachunku bankowym, dopuszczalne saldo debetowe, limity debetowe) ¹³¹	421
Pożyczki pieniężne	0
Gwarancje bankowe ¹³²	2
Akredytywy ¹³³	0
Poręczenia ¹³⁴	1
Rachunki bankowe oraz powiązane z nimi karty debetowe ¹³⁵	62
Karty płatnicze (z wyłączeniem kart debetowych) ¹³⁶	12
Pozostałe produkty bankowe razem	0
<i>Łącznie</i>	498

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badania ankietowego.

¹³¹ Dla jednego z banków, z powodu problemów technicznych z ewidencją, podanie danych nie było możliwe.

¹³² Dla jednego z banków, z powodu problemów technicznych z ewidencją, podanie danych nie było możliwe.

¹³³ Dla jednego z banków, z powodu problemów technicznych z ewidencją, podanie danych nie było możliwe.

¹³⁴ Dla jednego z banków, z powodu problemów technicznych z ewidencją, podanie danych nie było możliwe.

¹³⁵ Dla jednego z banków, z powodu problemów technicznych z ewidencją, podanie danych nie było możliwe.

¹³⁶ Dla jednego z banków, z powodu problemów technicznych z ewidencją, podanie danych nie było możliwe.